

سفر به ژاپن؛ از جشنواره تا تشریفات ۱-

فرصتی دست داد تا سفری هفت روزه به ژاپن داشته باشم. به بهانه این سفر مجموعه گزارش‌های کوتاهی از آنچه دیدم تهیه کردم.

همشهری آنلاین - علی کدخدازاده:

فرصتی دست داد تا سفری هفت روزه به ژاپن داشته باشم. به بهانه این سفر مجموعه گزارش‌های کوتاهی از آنچه دیدم تهیه کردم.

این سفر به دعوت " بنیاد ژاپن" (THE JAPAN FOUNDATION) و برای شرکت در جشنواره بین‌المللی فرهنگ معاصر در کیوتو (PARASOPHIA:Kyoto International Festival of Contemporary Culture 2015) صورت گرفته بود. در این سفر علاوه بر حضور در جشنواره مذکور توانستم با بخشی از کنش‌های اجتماعی و ساحت فرهنگی ژاپن با توجه به سفر به سه شرف ته‌کبه، کیه‌ته ه کانا‌اها، آشنا شوم.

در مجموعه گزارشی که به صورت کوتاه خواهم نوشت تلاش دارم دریافت‌ها و مشاهدات خود از این سفر را ارائه کنم. در این مجموعه علاوه بر ارائه گزارشی در باره این جشنواره، چرایی انجام آن و ویژگی‌های جشنواره به نوع مواجهه آنها با چنین همایش‌هایی خواهم پرداخت. سپس گزارشی از موزه‌های مدرن و پر از جذابیتی که دیدم ارائه می‌کنم. بعد از آن به سراغ مردم، رفتارها، غذا، محیط شهری و نظایر آن خواهم رفت.

بنیاد ژاپن تنها نهاد تخصصی در ژاپن است که به تبادل و انتقال فهم فرهنگی از ژاپن به جهانیان و نیز ارتقاء آگاهی مردم ژاپن نسبت به گستره متنوع فرهنگی در جهان می‌پردازد. این سازمان که در سال 1973 تشکیل شده است دفاتر متعددی در شهرهای مختلف جهان دارد و از جمله به ترویج و آموزش زبان ژاپنی می‌پردازد.

برای این سفر بنیاد ژاپن از من و هفت روزنامه نگار دیگر از کشورهای آفریقایی جنوبی، سوئیس، هلند، نروژ، آلمان، اتریش و بلژیک دعوت کرده بود. فستیوال هنر معاصر

Parasophi: Kyoto International Festival of Contemporary Culture 2015 نخستین فستیوالی بود که در این ابعاد در شهر کیوتو برگزار می‌شد. در این جشنواره 36 هنرمند از 20 کشور جهان آثار خود را به نمایش گذاشته بودند. این آثار که گاه بعضی آنها فضای بسیار زیادی را اشغال می‌کردند در موزه هنر شهرداری کیوتو، بخشی از موزه کیوتو و هشت مکان دیگر درون شهر به تماشا گذاشته شده بود.

"شین جی کوموتو" shinji kohmoto مدیر هنری این فستیوال از آن به عنوان بزرگترین فستیوالی اینگونه و با چنین ابعادی در کیوتو یاد کرد. این در حالی است که کیوتو مهد هنری ژاپن است. یقیناً فستیوالی که 36 هنرمند از سراسر جهان در آن شرکت کرده باشند می‌تواند چنین وضعیتی را به وجود آورد. به گفته کوموتو مساحتی که مجموعه این آثار را در کیوتو پوشش داد 10 هزار متر مربع بود.

مدیر هنری فستیوال پاراسوفیا در مصاحبه‌ای که با او داشتم اظهار داشت که فضای اختصاصی به هنرمندان کاملاً بر اساس خواسته آنها بوده است. وی به مدت دو سال سراسر جهان را گشت و با هنرمندان متعددی دیدار کرد تا سرانجام از میان آن 36 هنرمند را انتخاب کرد. این هنرمندان از قاره‌های مختلف و کشورهای گوناگون به ژاپن آمده بودند. آنها طی این دو سال بارها به ژاپن سفر کردند با فضا و حال و هوای این کشور و فرهنگ آن آشنا شدند و در نهایت اثری را خلق کردند که پاره‌ای از آنها از شاهکارهای این هنرمندان بود. روح کلی آثار ارائه شده در این نمایشگاه سرشار از عناصر مرتبط با سبک زندگی یا lifestyle بود.

شین جی کوموتو معتقد بود که این فستیوال زمینه‌ای برای کنش بین هنرمندان شرکت کننده و ژاپنی‌های علاقمند به هنر به وجود خواهد آورد. خبرنگاران دیگری که از کشورهای اروپایی آمده بودند نیز اعتراف می‌کردند که فستیوال هنر معاصر کیوتو قابلیت بین‌المللی دارد و حتی فراتر از بسیاری از اینگونه نمایشگاه‌ها در جهان است. این موضوع هم از جهت حضور هنرمندان نامداری بود که آثار خود را ارائه کرده بودند و هم به دلیل فضای فرهنگی کیوتو بود. نمایشگاهی که از ترکیب آثار ارائه شده و روح فرهنگی شهر کیوتو می‌تواند به تعبیر کوموتو منبع خلاقیت‌های ناب شود.

نوشتن چنین جملاتی رسمی و کلی شاید حوصله خواننده را سر ببرد اما تماشای آثار ارائه شده در ترکیب با این شهر بسیار آرام و زیبا و سرشار از شاخص‌های فرهنگی هنری یقیناً نظرها را به خود جلب می‌کند. در زیر چند عکس از این نمایشگاه را آورده‌ام.

نوشتن بیش از این درباره این نمایشگاه بیشتر مطلوب نشریات تخصصی است که این کار را انجام خواهند داد. اما چند نکته

عمومي در اين جشنواره وجود داشت که با روال معمول همایش‌هاي فرهنگي در کشور ما تفاوت اساسي داشتند که به آنها
مردان؛
کيوٲو؛ پایتخت فرهنگي

در کشور ما رسم بر اين است که همایش‌هاي بزرگ اعم از فرهنگي، اقتصادي، هنري و سياسي معمولاً در پایتخت برگزار مي‌شود. اما در پاره‌اي از کشورها به نوعي تقسيم کار شده است. توکيو، پایتخت ژاپن به رغم اينکه تعداد زيادي موزه، آثار باستاني و فرهنگي و سالن‌هاي هنري دارد، اما کيوٲو، به نوعي پایتخت فرهنگي ژاپن است. شهري آرام، که در هر گوشه آن مي‌توان اثري از فرهنگ و تاريخ اين کشور را ديد. کيوٲو از ديربـار منش صلح و مدارا و گرايش به هنر و فرهنگ را براي خود انتخاب کرده است و براي همه ژاپني‌ها اين شهر سمبل فرهنگ و هنر است. از اين روي جشنواره‌اي با اين ابعاد را در اين شهر
دگـا، کدند.
تبليغات

تصور من اين بود که شهر مملو از تبليغات در خصوص اين جشنواره باشد، اما چنين نبود. طي صحبت‌هايي که با دست‌اندرکاران جشنواره و ديگر ژاپني‌ها داشتم چنين دريافتم که کنش فرهنگي در ژاپن به صورت آبشاري است. آنها هيچ تلاشي ندارند که همه شهروندان حتماً از رخدادها به صورت تبليغاتي مطلع شوند. آنها در وحله نخست مخاطبان خاص هر مراسم و اقدامي را پيدا مي‌کنند، تمام امکانات لازم براي فهم کامل‌تر اين افراد نسبت به رخداد مورد نظر را فراهم مي‌کنند، سپس به سراغ لايه‌هاي کمتر تخصصي مي‌روند و براي آنها نيز به فراخور تجربه و تخصص‌شان برنامه‌ها و اقداماتي جهت شناخت بهتر تهيه مي‌کنند. از سوي ديگر متخصصاني که درگير موضوع شده‌اند، خودشان به صورت خودکار به بسط و گسترش مضمع مردانند. به ابـ، تتبـ، رخداد مرد نظـ با ديدگاه مطلب به صـت آشـ، ه آرام دـ، دندـه حـمعه، سخـ مردا، مـکند.
تشريفات؛

تجربه حضور در افتتاحيه‌ها و مراسم مختلف فرهنگي، هنري، اجتماعي و سياسي را در کشور داشته‌ام. با اين پيش تجربه تصور مي‌کردم آشنائي و معارفه ما نه نفر با دست‌اندرکاران مسئولان اين جشنواره تشريفاتي و مفصل باشد اما چنين نبود. پيش از سفر و به مدت يك ماه از سوي بنياد ژاپن اطلاعات مفصل و جامعي در خصوص اين جشنواره و جدول دقيق برنامه‌هاي ما ارائه شده بود.

نامه نگاري‌هايي که قبل از سفر با من صورت گرفت نشان از نوعي وسواس و برنامه‌ريزي دقيق داشت. در اين نامه‌نگاري‌ها که مرتب صورت مي‌گرفت، جدول کامل برنامه‌ها مشخص شده بود. اطلاعات جامعي در خصوص افرادي که قرار است با آنها ديدار داشته باشيم ارائه شده بود. محل‌هاي بازيد، آثار موجود در نمايشگاه و شناسنامه هنري هنرمندان ارائه شده بود حتي معلوم بود که در زمان ورود به توکيو چه کسي به دنبال من مي‌آيد، در طول سفر در کدام هتل‌ها اقامت خواهيم داشت، برنامه‌هاي روزانه ما دقيقاً چيست و هر کدام چقدر زمان مي‌برد، سفرهاي داخلي ما به دو شهرهاي ديگر با چه وسائل نقليه‌اي است. در اين شهرها چه بازديد‌ها و گفت‌وگوهائي خواهيم داشت، در چه روزهايي و چه ساعت‌ي وقت آزاد داريم و نظاير آن. از اين روي مراسم معارفه و آشنائي ما با يکي از مديران بنياد ژاپن در يك محيط کاملاً معمولي و حدود بيست دقيقه طول کشيد؛ بدون هيچ تشريفاتي.

ديدار نخست ما با هنرمندان و شين‌جي کوموتو، مدير هنري اين فستيوال نيز در يك محل کوچک و با پذيرايي نوشيدني و خوراكي‌هاي بسيار مختصر انجام شد. اين درحالي است که کوموتو در ژاپن چهره‌اي بزرگ و در جهان نامي آشنا است. وي مديريت‌هاي متعدد و متنوعي در عرصه فرهنگ ژاپن داشته و جوايز ارزنده‌اي نيز گرفته است. اما اين مراسم بسيار بي‌تکلف بود و گفت‌وگو با هنرمندان نيز در يك محيط کاملاً صميمي و بدون هر نوع تشريفات حدود يك ساعت طول کشيد. اگر خبرنگاران کنجکاو بودند که اطلاعاتي بيش از آنچه در آن ديدار بدست آوردند، کسب مي‌کردند مي‌توانستند با هنرمندان مورد نظر خود قرار بگذارند و در وقتي ديگر خودشان با آنها گفت‌وگو کنند. حتي مصاحبه ما با کوموتو در محل اصلي موزه بسيار کوتاه و در فضايي کاملاً ساده صورت گرفت.

از اين جالب‌تر گفت‌وگوي ما با خانم "يوکو هاسه‌گاوا" (Yuko Hasegava) رئيس موزه هنرهاي معاص توکيو بود. اين خانم ميان‌سال که استاد دانشگاه نيز هست، چهره‌اي نامدار در اين عرصه است موزه‌هاي بزرگ جهان از نيويورک و آلمان گرفته تا قطر و سنگاپور براي طراحي و اجراي کارهاي خود از او دعوت مي‌کنند. با او در لابي موزه و به صورت سرايي گفت‌وگو کرديم. او در مواجهه با ما هشت نفر اظهار داشت که کشورهاي ما در رابطه با کارش سفر کرده است. بي‌تکلفي و پرهيز از تشريفات موضوعي بود که در تمام مدت اين سفر با آن مواجه بودم.